

॥ तैत्तिरीय संहिता ॥

॥ चतुर्थः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां द्वितीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः ॥

देवा मनुष्याः पितरस्तेऽन्यत आसन्नसुरा रक्षांसि
 पिशाचास्तेऽन्यतस्तेषां देवानामुत यदल्पं लोहितमकुर्वन्तद्रक्षांसि
 रात्रीभिरसुभ्रन्तान्सुब्धान्मृतानभि व्यौच्छ्रुते देवा अविदुर्यो वै
 नोऽयमिप्रियते रक्षांसि वा इमं घ्नन्तीति ते रक्षांस्युपामन्त्रयन्त
 तान्यब्रुवन्वरं वृणामहे यत् (१)

असुराञ्जयाम् तन्नः सहासदिति ततो वै देवा असुरानजयन्ते-
 ऽसुराञ्जित्वा रक्षांस्युपानुदन्त तानि रक्षांस्यनृतमकर्तेति समन्तं
 देवान्पर्यविशन्ते देवा अग्रावनाथन्त तेऽग्नये प्रवन्ते पुरोडाशमष्टा-
 कपालं निर्वपन्नग्नये विबाधवन्तेऽग्नये प्रतीकवन्ते यदग्नये प्रवन्ते
 निर्वपन् यान्येव पुरस्ताद्रक्षांसि (२)

आसन्तानि तेन प्राणुदन्त यदग्नये विबाधवन्ते यान्येवाभितो
 रक्षांस्यसन्तानि तेन व्यबाधन्त यदग्नये प्रतीकवन्ते यान्येव
 पश्चाद्रक्षांस्यसन्तानि तेनापानुदन्त ततो वै देवा अभवन्परासुरा
 यो भ्रातृव्यवान्स्यात्स स्पर्धमान एतयेष्ट्या यजेताग्नये प्रवन्ते
 पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपेदग्नये विबाधवन्ते (३)

अ॒ग्नये॒ प्रती॑कवते॒ यद॒ग्नये॒ प्रव॑ते॒ निर्व॑प॒ति य ए॒वास्मा॒-
च्छे॒यान्भ्रातृ॑व्य॒स्तं तेन॒ प्र णु॑दते॒ यद॒ग्नये॒ विबा॑धव॒ते य ए॒वैनैन॑
स॒दृङ्गं॑ तेन॒ वि बा॑धते॒ यद॒ग्नये॒ प्रती॑कवते॒ य ए॒वास्मा॒त्पापी॑यान्तं
तेनाप॑ नुदते॒ प्र श्रे॒याः॑स॒म्भ्रातृ॑व्यं नुदते॒ति स॒दृशं॑ कामति॒
नैन॑म्पापी॑यानाप्रोति॒ य ए॒वं वि॒द्वाने॒तये॒ष्ट्या यज॑ते॥ (४)

वृणा॒महे॒ यत्पु॒रस्ता॒द्रक्षा॑सि॒ वपे॒द॒ग्नये॒ विबा॑धव॒त ए॒वं च॒त्वारि॑ च॥ [१]

दे॒वा॒सुराः॑ संय॑न्ता आस॒न्ते दे॒वा अ॑ब्रुवन् यो नो॑
वी॒र्या॑वत्तम॒स्तमनु॑ स॒मार॑भामहा इति॒ त इन्द्र॑मब्रुव॒न्त्वं वै
नो॑ वी॒र्या॑वत्तमोऽसि॒ त्वामनु॑ स॒मार॑भामहा इति॒ सोऽब्र॑वीत्ति॒स्रो मं
इ॒मास्त॑नुवो॑ वी॒र्या॑वती॒स्ताः प्री॑णी॒ताथासु॑रान॒भि भ॑विष्य॒थेति॒ ता वै
ब्रू॒हीत्य॑ब्रुवन्नि॒यम॑होमु॒गियं॑ वि॒मृधे॒यमिन्द्रि॑याव॒ती (५)

इत्य॑ब्रवीत्त॒ इन्द्रा॑या॒होमु॑चे॒ पुरो॑डाशमेका॑दशकपालं
नि॒रव॑प॒न्निन्द्रा॑य॒ वैमृ॑धायेन्द्रा॒येन्द्रि॑याव॒ते यदिन्द्रा॑या॒होमु॑चे॒
नि॒रव॑प॒न्नह॑स ए॒व तेना॑मुच्यन्त॒ यदिन्द्रा॑य॒ वैमृ॑धाय॒ मृधं
ए॒व तेना॑पा॒घ्नत॒ यदिन्द्रा॑येन्द्रि॒याव॑त॒ इन्द्रि॒यमे॒व तेना॑त्मन्न॑दधत॒
त्रय॑स्त्रि॒शत्क॑पालं॒ पुरो॑डाशं॒ नि॒रव॑प॒न्नय॑स्त्रि॒शद्वै दे॒वता॑स्ता॒ इन्द्रं
आ॒त्मन्न॑नु॒ स॒मार॑म्भयत् भू॒त्यै (६)

तां वाव॑ दे॒वा विजि॑तिमुत्त॒माम॑सुरै॒र्व्यज॑यन्त॒ यो
भ्रातृ॑व्यवा॒न्थस्या॑त्स॒ स्पर्ध॑मान ए॒तये॑ष्ट्या॒ यजे॑तेन्द्रा॒याहो॑मुचे॒

पुरोडाशमेकादशकपालं निर्वपेदिन्द्राय वैमृधायेन्द्रायेन्द्रियावते-
 ऽहंसा वा एष गृहीतो यस्माच्छ्रेयान्भ्रातृव्यो यदिन्द्रायाहोमुचे
 निर्वपत्यहंस एव तेन मुच्यते मृधा वा एषोऽभिषण्णो
 यस्मात्समानेष्वन्यः श्रेयानुत (७)

अभ्रातृव्यो यदिन्द्राय वैमृधाय मृध एव तेनाप हते
 यदिन्द्रायेन्द्रियावत इन्द्रियमेव तेनात्मन्धत्ते त्रयस्त्रिंशत्कपालं
 पुरोडाशं निर्वपति त्रयस्त्रिंशद्वै देवतास्ता एव यजमान आत्मन्ननु
 समारम्भयते भूत्यै सा वा एषा विजितिर्नामेष्टिर्य एवं विद्वानेतयेष्ट्या
 यजत उत्तमामेव विजितिम्भ्रातृव्येण विजयते॥ (८)

इन्द्रियावती भूत्या उत्तैकान्नपञ्चाशच्च॥ [२]

देवासुराः संयत्ता आसन्तेषां गायत्र्योजो बलमिन्द्रियं
 वीर्यं प्रजां पशून्संगृह्यादायापक्रम्यातिष्ठत्तैऽमन्यन्त यतरान् वा
 इयमुपावत्स्यति त इदमविष्यन्तीति तां व्यह्वयन्त विश्वकर्मन्निति
 देवा दाभीत्यसुराः सा नान्यतराश्च नोपावर्तत ते देवा
 एतद्यजुरपश्यन्नोजोऽसि सहोऽसि बलमसि (९)

भ्राजोऽसि देवानां धाम नामासि विश्वमसि विश्वायुः सर्वमसि
 सर्वायुरभिभूरिति वाव देवा असुराणामोजो बलमिन्द्रियं वीर्यं
 प्रजां पशून्वृञ्जत यद्रायत्र्यपक्रम्यातिष्ठत्तस्मादेतां गायत्रीतीष्टिमाहुः
 संवत्सरो वै गायत्री संवत्सरो वै तदपक्रम्यातिष्ठद्यदेतया देवा

असुराणामोजो बलमिन्द्रियं वीर्यम् (१०)

प्रजां पशूनवृञ्जत तस्मादेताः संवर्ग इतीष्टिमाहुर्यो
भ्रातृव्यवान्स्यात्स स्पर्धमान एतयेष्ट्या यजेताग्रये संवर्गाय
पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपेत् ॥ शृतमासन्नमेतेन यजुषाभि
मृशेदोज एव बलमिन्द्रियं वीर्यं प्रजां पशून्भ्रातृव्यस्य वृद्धे
भवत्यात्मना परास्य भ्रातृव्यो भवति ॥ (११)

बलमस्येतया देवा असुराणामोजो बलमिन्द्रियं वीर्यं पञ्चतवारिः शब्दः ॥ [३]

प्रजापतिः प्रजा असृजत ता अस्मात्सृष्टाः पराचीरायन्ता
यत्रावसन्ततो गर्मुदुदतिष्ठत्ता बृहस्पतिश्चान्ववैता ॥ सो-
ऽब्रवीद्बृहस्पतिरनया त्वा प्र तिष्ठान्यथ त्वा प्रजा उपावत्स्यन्तीति
तम्प्रातिष्ठत्ततो वै प्रजापतिं प्रजा उपावर्तन्त यः प्रजाकामः
स्यात्तस्मा एतम्प्राजापत्यं गर्मुतं चरुं निर्वपेत्प्रजापतिम् (१२)

एव स्वेन भागधेयेनोप धावति स एवास्मै प्रजाम्प्र जनयति
प्रजापतिः पशूनसृजत तैः अस्मात्सृष्टाः पराश्च आयन्ते यत्रावसन्ततो
गर्मुदुदतिष्ठत्तान्पूषा चान्ववैता ॥ सोऽब्रवीत्पूषानया मा प्र तिष्ठान्यथ
त्वा पशवं उपावत्स्यन्तीति माम्प्र तिष्ठेति सोमोऽब्रवीन्मम वै (१३)

अकृष्टपच्यमित्युभौ वाम्प्र तिष्ठानीत्यब्रवीत्तौ प्रातिष्ठत्ततो
वै प्रजापतिम्पशवं उपावर्तन्त यः पशुकामः स्यात्तस्मा एतः

सोमापौष्णं गार्मुतं चरुं निर्वपेत्सोमापूषणावेव स्वेन भागधेयेनोप
धावति तावेवास्मै पशून्प्रजनयतः सोमो वै रेतोधाः पूषा
पशूनाम्प्रजनयिता सोम एवास्मै रेतो दधाति पूषा पशून्प्र
जनयति॥ (१४)

वपेत्प्रजापतिं वै दधाति पूषा त्रीणि च॥ [४]

अग्ने गोभिर्न आ गृहीन्द्रो पुष्ट्या जुषस्व नः। इन्द्रो धर्ता गृहेषु
नः॥ सविता यः सहस्रियः स नो गृहेषु रारणत्। आ पूषा एत्वा
वसु॥ धाता ददातु नो रयिमीशानो जगत्स्पतिः। स नः पूर्णेन
वावनत्। त्वष्टा यो वृषभो वृषा स नो गृहेषु रारणत्। सहस्रेणायुतेन
च॥ येन देवा अमृतम् (१५)

दीर्घं श्रवो दिव्यैरयन्त। रायस्पोष त्वमस्मभ्यं गवां कुल्मिं
जीवस आ युवस्व। अग्निर्गृहपतिः सोमो विश्ववर्निः सविता
सुमेधाः स्वाहा॥ अग्ने गृहपते यस्ते घृत्यो भागस्तेन सह
ओज आक्रममाणाय धेहि श्रेष्ठ्यात्पथो मा योषं मूर्धा भूयासु
स्वाहा॥ (१६)

अमृतमष्टात्रिंशच्च॥ [५]

चित्रया यजेत पशुकाम इयं वै चित्रा यद्वा अस्यां विश्वं
भूतमधि प्रजायते तेनेयं चित्रा य एवं विद्वाश्चित्रया पशुकामो

यजते प्र प्रजयां पशुभिर्मिथुनैर्जायते प्रैवाग्नेयेन वापयति रेतः
सौम्येन दधाति रेत एव हितं त्वष्टा रूपाणि वि करोति सारस्वतौ
भवत एतद्वै दैव्यमिथुनं दैव्यमेवास्मै" (१७)

मिथुनम्मध्यतो दधाति पुष्ट्यै प्रजननाय सिनीवात्यै चरुर्भवति
वाग्वै सिनीवाली पुष्टिः खलु वै वाक्पुष्टिमेव वाचमुपैत्यैन्द्र उत्तमो
भवति तेनैव तन्मिथुनं सप्तैतानि हवींषि भवन्ति सप्त
ग्राम्याः पशवः सप्तारण्याः सप्त छन्दांस्युभयस्यावरुद्धा अथैता
आहुतीर्जुहोत्येते वै देवाः पुष्टिपतयस्त एवास्मिन्पुष्टिं दधति
पुष्यति प्रजयां पशुभिरथो यदेता आहुतीर्जुहोति प्रतिष्ठित्यै॥ (१८)

अस्मै त एव द्वादश च॥

[६]

मारुतमसि मरुतामोजोऽपां धारां भिन्धि रमयंत
मरुतः श्येनमायिनम्मनोजवसं वृषणं सुवृक्तिम्। येन
शर्ध उग्रमवसृष्टमेति तदश्विना परि धत्तं स्वस्ति।
पुरोवातो वर्षञ्जिन्वरावृथ्स्वाहा वातावद्वर्षन्नुग्ररावृथ्स्वाहा
स्तनयन्वर्षन्भीमरावृथ्स्वाहानशन्यवस्फूर्जन्दिद्युद्वर्षन्त्वेषरावृथ्स्वाहा
वर्षन्पृतिरावृत् (१९)

स्वाहा बहु हायमवृषादिति श्रुतरावृथ्स्वाहातपति
वर्षन्विराडावृथ्स्वाहावस्फूर्जन्दिद्युद्वर्षन्भूतरावृथ्स्वाहा मान्दा

वाशाः शुन्यूरजिराः। ज्योतिष्मतीस्तमस्वरीरुन्दतीः सुफेनाः।
मित्रभृतः क्षत्रभृतः सुराष्ट्रा इह माऽवत। वृष्णो अश्वस्य सदानमसि
वृष्ट्यै त्वोप नह्यामि॥ (२०)

पूर्तिरावृद्धिचत्वारिंशच्च॥

[७]

देवा वसव्या अग्ने सोम सूर्य। देवाः शर्मण्या मित्रावरुणार्यमन्त्र।
देवाः सपीतयोऽपा नपादाशुहेमन्त्र। उद्रो दत्तोऽदधिभिन्त दिवः
पर्जन्यादन्तरिक्षात्पृथिव्यास्ततो नो वृष्ट्याऽवत। दिवा चित्तमः
कृण्वन्ति पर्जन्येनोदवाहेन। पृथिवीं यद्व्युन्दन्ति। आ यं नरः
सुदानवो ददाशुषे दिवः कोशमचुच्यवुः। वि पर्जन्याः सृजन्ति
रोदसी अनु धन्वना यन्ति (२१)

वृष्टयः। उदीरयथा मरुतः समुद्रतो यूयं वृष्टिं वर्षयथा
पुरीषिणः। न वो दस्त्रा उप दस्यन्ति धेनवः शुभं यातामनु रथा
अवृत्सत। सृजा वृष्टिं दिव आद्भिः समुद्रं पृण। अञ्जा असि
प्रथमजा बलमसि समुद्रियम्। उन्नम्भय पृथिवीम्भिन्द्रीदं दिव्यं
नभः। उद्रो दिव्यस्य नो देहीशानो वि सृजा दृतिम्। ये देवा
दिविभागा येऽन्तरिक्षभागा ये पृथिविभागाः। त इमं यज्ञमवन्तु
त इदं क्षेत्रमा विशन्तु त इदं क्षेत्रमनु वि विशन्तु॥ (२२)

यन्ति देवा विशतिश्च॥

[८]

मारुतमसि मरुतामोज इति कृष्णं वासः कृष्णतूषं परि धत्त

ए॒तद्वै वृ॒ष्ट्यै रू॒पः स॒रूप ए॒व भू॒त्वा प॒र्जन्यं व॒र्षय॑ति र॒मय॑त मरुतः
 श्ये॒नमा॒यिन॒मिति॑ पश्चाद्वा॒तं प्र॑ति मी॒वति पु॒रोवा॒तमे॒व ज॑नयति
 व॒र्षस्याव॑रु॒द्धौ वा॒तना॒मानि॑ जुहोति वा॒युर्वै वृ॒ष्ट्या ई॒शे वा॒युमे॒व
 स्वेन॑ भा॒गधे॒येनो॒पं धा॑वति स ए॒वास्मै प॒र्जन्यं व॒र्षय॑त्य॒ष्टौ (२३)

जुहोति॒ चत॑स्रो॒ वै दि॒शश्च॑त॑स्रोऽवा॒न्तर॑दि॒शा दि॒ग्भ्य ए॒व
 वृ॒ष्टिः स॒म्प्र च्या॑वयति कृ॒ष्णाजि॒ने सं यौ॑ति ह॒विरे॒वाक॑रन्तर्वे॒दि
 सं यौ॒त्यव॑रु॒द्धौ यती॑नाम॒द्यमा॑नाना॒ः शी॒र्षाणि॑ प॒राप॑त॒न्ते ख॒र्जूरां
 अ॒भव॑न्तेषा॒ः रसं॑ ऊ॒र्ध्वोऽप॑त॒त्तानि॑ क॒रीरा॑ण्य॒भवन्त्सौ॒म्यानि॑
 वै क॒रीरा॑णि सौ॒म्या ख॒लु वा आ॑हु॒तिर्दि॒वो वृ॒ष्टिं च्या॑वयति
 यत्क॒रीरा॑णि भ॒वन्ति॑ (२४)

सौ॒म्ययै॒वाहु॑त्या दि॒वो वृ॒ष्टि॒मव॑ रु॒न्धे म॒धुषा॑ सं यौ॒त्यपां
 वा ए॒ष ओष॑धीना॒ः रसो॑ यन्म॒ध्वद्ध्य ए॒वौष॑धी॒भ्यो व॒र्षत्य॑थो
 अ॒द्ध्य ए॒वौष॑धी॒भ्यो वृ॒ष्टिं नि॑ न॒यति॑ मा॒न्दा वा॒शा इति॑ सं
 यौ॑ति ना॒मधे॒यैरे॒वैना॒ अ॒च्छे॒त्यथो॑ यथा॑ ब्रू॒याद॑सा॒वेही॒त्येव॑मे॒वैना॑
 ना॒मधे॒यैरा॑ (२५)

च्या॒वय॑ति वृ॒ष्णो अ॒श्वस्य॑ स॒दान॑म॒सि वृ॒ष्ट्यै त्वो॒पं न॒ह्यामी॒त्याह॑
 वृ॒षा वा अ॒श्वो वृ॒षा प॒र्जन्यः॑ कृ॒ष्ण इ॒व ख॒लु वै भू॒त्वा व॑र्षति
 रू॒पेणै॒वैन॑ः स॒मर्ध॑यति व॒र्षस्याव॑रु॒द्धौ ॥ (२६)

देवां वसव्या देवाः शर्मण्या देवाः सपीतय इत्या बंध्राति
 देवताभिरेवान्वहं वृष्टिमिच्छति यदि वर्षेत्तावत्येव होतव्यं यदि न
 वर्षेच्छो भूते हविर्निर्वपेदहोरात्रे वै मित्रावरुणावहोरात्राभ्यां खलु
 वै पर्जन्यो वर्षति नक्तं वा हि दिवा वा वर्षति मित्रावरुणावेव
 स्वेन भागधेयेनोप धावति तावेवास्मै (२७)

अहोरात्राभ्यां पर्जन्यं वर्षयतोऽग्नये धामच्छदे पुरोडाशमष्टा-
 कपालं निर्वपेन्मारुतं सप्तकपालं सौर्यमेककपालमग्निर्वा इतो
 वृष्टिमुदीरयति मरुतः सृष्टां नयन्ति यदा खलु वा असावादित्यो
 न्यङ्गुश्मिभिः पर्यावर्ततेऽथ वर्षति धामच्छदिव खलु वै भूत्वा
 वर्षत्येता वै देवता वृष्ट्या ईशते ता एव स्वेन भागधेयेनोप धावति
 ताः (२८)

एवास्मै पर्जन्यं वर्षयन्त्युतावर्षिष्यन्वर्षत्येव सृजा
 वृष्टिं दिव आद्भिः समुद्रं पृणेत्याहेमाश्चैवामूश्चापः समर्धयत्यथो
 आभिरेवामूरच्छैत्यजा असि प्रथमजा बलमसि समुद्रियमित्याह
 यथायजुरैवैतदुन्नम्भय पृथिवीमिति वर्षाह्वां जुहोत्येषा वा
 ओषधीनां वृष्टिवनिस्तयैव वृष्टिमा च्यावयति ये देवा दिविभागा
 इति कृष्णाजिनमव धूनीतीम एवास्मै लोकाः प्रीता अभीष्टा
 भवन्ति॥ (२९)

सर्वाणि छन्दाः स्येतस्यामिष्ट्यामनूच्यानीत्याहुस्त्रिष्टुभो वा
 एतद्वीर्यं यत्कुकुदुष्णिहा जगत्यै यदुष्णिहकुकुभावन्वाह तेनैव
 सर्वाणि छन्दाः स्यव रुन्धे गायत्री वा एषा यदुष्णिहा यानि
 चत्वार्यध्यक्षराणि चतुष्पाद एव ते पशवो यथा पुरोडाशे
 पुरोडाशोऽध्येवमेव तद्यद्व्यध्यक्षराणि यज्जगत्या (३०)

परिदध्यादन्तं यज्ञं गमयेत्त्रिष्टुभा परि दधातीन्द्रियं वै वीर्यं
 त्रिष्टुगिन्द्रिय एव वीर्यं यज्ञं प्रति स्थापयति नान्तं गमयत्यग्रे त्री
 ते वाजिना त्री षधस्थेति त्रिवत्या परि दधाति सरूपत्वायु सर्वो
 वा एष यज्ञो यत्रैधातुवीर्यं कामायकामाय प्र युज्यते सर्वेभ्यो हि
 कामेभ्यो यज्ञः प्रयुज्यते त्रैधातुवीर्येन यजेताभिचरन्सर्वो वै (३१)

एष यज्ञो यत्रैधातुवीर्यं सर्वेणैवैनं यज्ञेनाभि चरति स्तृणुत
 एवैनमेतयैव यजेताभिचर्यमाणः सर्वो वा एष यज्ञो यत्रैधातुवीर्यं
 सर्वेणैव यज्ञेन यजते नैनमभिचरन्स्तृणुत एतयैव यजेत सहस्रेण
 यक्ष्यमाणः प्रजातमेवैनद्वदात्येतयैव यजेत सहस्रेणेजानोऽन्तं वा
 एष पशूनां गच्छति (३२)

यः सहस्रेण यजते प्रजापतिः खलु वै पशूनसृजत ताः
 स्रैधातुवीर्येनैवासृजत य एवं विद्वाः स्रैधातुवीर्येन पशुकामो यजते
 यस्मादेव योनैः प्रजापतिः पशूनसृजत तस्मादेवैनान्सृजत

उपै॒नमु॒त्तर॑ꣳ स॒हस्रं॑ नमति दे॒वता॑भ्यो वा ए॒ष आ वृ॑श्च्यते यो य॒क्ष्य
इत्यु॒क्त्वा न यज॑ते त्रैधात॒वीये॑न यजेत॒ सर्वो॑ वा ए॒ष य॒ज्ञः (३३)

यत्रै॒धात॒वीय॑ꣳ स॒र्वेणै॒व य॒ज्ञेन॑ यजते न दे॒वता॑भ्य आ वृ॑श्च्यते
द्वाद॑शकपालः पुरो॒डाशो॑ भवति ते त्रय॒श्चतु॑ष्कपालास्त्रिः षमृ॒द्धत्वाय॑
त्रयः पुरो॒डाशा॑ भवन्ति त्रय॒ इमे लो॒का ए॒षां लो॒काना॑मास्या
उत्तर॑उत्तरो॒ ज्याया॑न्भवत्ये॒वमिव॑ हीमे लो॒का य॑वमयो म॒र्ध्य ए॒तद्वा
अ॒न्तरि॑क्षस्य रू॒पꣳ स॒मृद्धौ॑ स॒र्वेषा॑मभिग॒मय॑न्न॒वं द्य॒त्यछं॑म्ब॒द्गारꣳ
हि॒रण्यं॑ ददाति तेजं ए॒व (३४)

अ॒वं रु॒न्धे ता॒र्प्यं द॑दाति प॒शूने॒वाव॑ रु॒न्धे धे॒नुं द॑दात्या॒शिषं॑
ए॒वाव॑ रु॒न्धे सा॒मो वा ए॒ष वर्णो॑ यद्वि॒रण्यं॑ यजु॒षां ता॒र्प्यमु॑क्थाम॒दानां॑
धे॒नुरे॒ताने॒व सर्वा॑न् वर्णा॒न॒वं रु॒न्धे॥ (३५)

जग॑त्याऽभिचर॒न्त्यसर्वो॑ वै गच्छति य॒ज्ञस्तेजं॑ ए॒व त्रि॒शच्च॑॥ [११]

त्वष्टा॑ ह॒तपु॑त्रो वी॒न्द्रꣳ सोम॑मा॒हर॑त्तस्मिन्नि॒न्द्रं उप॑ह॒वमै॑च्छत
तं नोपा॑ह्वयत पु॒त्रमे॑ऽवधी॒रिति॑ स य॒ज्ञवेश॑सं कृ॒त्वा
प्रा॒सहा॒ सोम॑मपिब॒त्तस्य॑ यद॒त्यशि॑ष्यत तत्त्वष्टा॑हवनीयमु॒प
प्राव॑र्तय॒थ्स्वाहे॑न्द्रशत्रुर्व॒र्धस्वेति॑ स याव॑द॒ूर्ध्वः प॑रा॒विध्य॑ति ताव॑ति
स्व॒यमे॒व व्य॑रमत॒ यदि॑ वा ताव॑त्प्रव॒णम् (३६)

आसी॑द्यदि॒ वा ताव॑दध्य॒ग्रेरासी॑त्स स॒म्भवं॑न्न॒ग्रीषो॑मा॒वभि॑
सम॑भव॒त्स इ॑षुमा॒त्रमि॑षुमा॒त्रं वि॒ष्वङ्मु॑वर्धत॒ स इ॒माल्लो॒कान॑वृ॒णोद्य॑दि॒माल्लो॒कान॑

वृत्रत्वन्तस्मादिन्द्रोऽबिभेदपि त्वष्टा तस्मै त्वष्टा वज्रमसिञ्चत्तपो वै
स वज्रं आसीत्तमुद्यन्तुं नाशक्रोदथ वै तर्हि विष्णुः (३७)

अन्या देवतासीत्सोऽब्रवीद्विष्णवेहीदमा हरिष्यावो
येनायमिदमिति स विष्णुस्त्रेधात्मानं वि न्यधत्त पृथिव्यां
तृतीयमन्तरिक्षे तृतीयं दिवि तृतीयमभिपर्यावर्ताद्व्यबिभेद्यत्पृथिव्यां
तृतीयमासीत्तेनेन्द्रो वज्रमुदयच्छद्विष्ण्वनुस्थितः सोऽब्रवीन्मा मे प्र
हारस्ति वा इदम् (३८)

मयि वीर्यं तत्ते प्र दास्यामीति तदस्मै प्रायच्छत्तत्प्रत्यंगृह्णादधा
मेति तद्विष्णवेति प्रायच्छत्तद्विष्णुः प्रत्यंगृह्णादस्मास्विन्द्रं इन्द्रियं
दधात्विति यदन्तरिक्षे तृतीयमासीत्तेनेन्द्रो वज्रमुदयच्छद्विष्ण्वनुस्थितः
सोऽब्रवीन्मा मे प्र हारस्ति वा इदम् (३९)

मयि वीर्यं तत्ते प्र दास्यामीति तदस्मै प्रायच्छत्तत्प्रत्यंगृह्णाद्विर्माधा
इति तद्विष्णवेति प्रायच्छत्तद्विष्णुः प्रत्यंगृह्णादस्मास्विन्द्रं इन्द्रियं
दधात्विति यद्विवि तृतीयमासीत्तेनेन्द्रो वज्रमुदयच्छद्विष्ण्वनुस्थितः
सोऽब्रवीन्मा मे प्र हार्येनाहम् (४०)

इदमस्मि तत्ते प्र दास्यामीति त्वी (३) इत्यब्रवीत्सन्धान्तु
सं दधावहै त्वामेव प्र विशानीति यन्माम्प्रविशेः किम्मा भुञ्ज्या
इत्यब्रवीत्त्वामेवेन्धीय तव भोगाय त्वाम्प्र विशेषमित्यब्रवीत्तं वृत्रः
प्राविशदुदरं वै वृत्रः क्षुत्खलु वै मनुष्यस्य भ्रातृव्यो यः (४१)

एवं वेद हन्ति क्षुध्मभ्रातृव्यन्तदस्मै प्रायच्छुत्तत्प्रत्यगृह्णात्रिर्माधा
इति तद्विष्णवेति प्रायच्छुत्तद्विष्णुः प्रत्यगृह्णादस्मास्विन्द्र इन्द्रियं
दधात्विति यत्रिः प्रायच्छुत्रिः प्रत्यगृह्णात्तत्रिधातोस्त्रिधातुत्वं
यद्विष्णुरन्वतिष्ठत विष्णवेति प्रायच्छुत्तस्मादैन्द्रावैष्णवः हविर्भवति
यद्वा इदं किं च तदस्मै तत्प्रायच्छुदृचः सामानि यजूंषि सहस्रं
वा अस्मै तत्प्रायच्छुत्तस्मात्सहस्रदक्षिणम्॥ (४२)

प्रवणं विष्णुर्वा इदमिदमहं यो भवत्येकविंशतिश्च॥ [१२]

देवा वै राजन्योऽजायमानादबिभयुस्तमन्तरेव सन्तं
दाम्नापौम्भन्त्स वा एषोऽपौब्धो जायते यद्राजन्यो यद्वा एषो-
ऽनपौब्धो जायेत वृत्रान्धः श्वरेद्यं कामयेत राजन्यमनपौब्धो जायेत
वृत्रान्धः श्वरेदिति तस्मा एतमैन्द्राबारहस्पत्यं चरुं निर्वपेदैन्द्रो वै
राजन्यो ब्रह्म बृहस्पतिर्ब्रह्मणैवेनं दाम्नोऽपोम्भनान्मुञ्चति हिरण्मयं
दाम दक्षिणा साक्षादेवेनं दाम्नोऽपोम्भनान्मुञ्चति॥ (४३)

एनं द्वादश च॥ [१३]

नवोनवो भवति जायमानोऽह्नां केतुरुषसामेत्यग्रे। भागं
देवेभ्यो वि दधात्यायन् चन्द्रमास्तिरति दीर्घमायुः। यमादित्या
अंशुमाप्याययन्ति यमक्षितमक्षितयः पिबन्ति। तेन नो
राजा वरुणो बृहस्पतिराप्याययन्तु भुवनस्य गोपाः। प्राच्यां
दिशि त्वमिन्द्रासि राजतोदीच्यां वृत्रहन्वृत्रहासि। यत्र यन्ति

स्रोत्यास्तत् (४४)

जितं ते दक्षिणतो वृषभ एधि हव्यः। इन्द्रो जयाति न परां
जयाता अधिराजो राजसु राजयाति। विश्वा हि भूयाः पृतना
अभिष्टीरुपसद्यो नमस्यो यथासत्। अस्येदेव प्र रिरिचे महित्वं
दिवः पृथिव्याः पर्यन्तरिक्षात्। स्वराडिन्द्रो दम् आ विश्वगूर्तः
स्वरिरमन्त्रो ववक्षे रणाय। अभि त्वा शूर नोनुमोऽदुग्धा इव धेनवः।
ईशानम् (४५)

अस्य जगतः सुवर्दशमीशानमिन्द्र तस्थुषः। त्वामिद्धि
हवामहे साता वाजस्य कारवः। त्वां वृत्रेष्विन्द्र सत्पतिं नरस्त्वां
काष्ठास्वर्वतः। यद्वाव इन्द्र ते शतं शतं भूमिरुत स्युः। न त्वां
वज्रिन्त्सहस्रं सूर्या अनु न जातमष्ट रोदसी। पिबा सोममिन्द्र
मन्दतु त्वा यं ते सुषाव हर्यश्वाद्रिः। (४६)

सोतुर्बाहुभ्यां सुयतो नार्वी। रेवतीर्नः सधमाद इन्द्रे सन्तु
तुविवाजाः। क्षुमन्तो याभिर्मदेम। उदग्ने शुचयस्तव वि ज्योतिषोदु
त्यं जातवेदसं सप्त त्वा हरितो रथे वहन्ति देव सूर्य। शोचिक्वैशं
विचक्षण। चित्रं देवानामुदगादनीकं चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्याग्नेः। आ-
ऽप्रा द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं सूर्य आत्मा जगतस्तस्थुषः (४७)

चा विश्वे देवा ऋतावृधं ऋतुभिर्हवनश्रुतः। जुषन्तां
युज्यम्पयः। विश्वे देवाः शृणुतेमं हवम्मे ये अन्तरिक्षे य उप

द्यवि ष्ट। ये अग्निजिह्वा उत वा यजत्रा आसद्यास्मिन्बर्हिषि
मादयध्वम् (४८)

देवा मनुष्या देवासुरा अब्रुवन्देवासुरास्तेषांङ्गायत्री प्रजापतिस्ता यत्राग्ने गोभिश्चित्रया मारुतन्देवां
वसव्या अग्ने मारुतमिति देवां वसव्या देवाः शर्मण्यास्त्वष्टां हतपुत्रो देवा वै राजन्यान्नवोनवश्चतुर्दश॥ [१४]

[देवा मनुष्याः प्रजां पशून्देवां वसव्याः परिध्यादिदमस्म्यष्टाचत्वारिंशत्॥४८॥ देवा मनुष्यां
मादयध्वम्॥]

This PDF was downloaded from <http://stotrasamhita.github.io>.

GitHub: <http://stotrasamhita.github.io> | <http://github.com/stotrasamhita>

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>